

ABSTRAKT

Ptačí zpěv je jedním ze znaků podléhajících pohlavnímu výběru, které mají zásadní význam pro výběr partnera a udržování prezygotických reprodukčně-izolačních mechanismů. U blízce příbuzných a částečně reprodukčně izolovaných druhů pěvců může při jejich druhotném kontaktu docházet ke změnám v jejich zpěvech, jež mohou buď divergovat a posílit tak izolační mechanismy mezi těmito druhy, nebo se mohou naopak sblížovat, což může přispět k mezidruhovému toku genů. Mým modelovým druhem je slavík tmavý (*Luscinia luscinia*), u něhož bylo v oblasti společného výskytu se slavíkem obecným (*Luscinia megarhynchos*) dokumentováno mezidruhové křížení a zároveň i konvergence zpěvů, způsobená kopírováním heterospecifických zpěvů. Toto kopírování může být způsobeno buď geneticky – introgresí, nebo chybným učením druhově specifických zpěvů. Tyto dvě hypotézy jsme posuzovali jak genetickými analýzami DNA tak analýzami nahrávek zpěvů obou druhů slavíků z alopatrie (Česká republika a severovýchodní Polsko) a sympatrie (jihozápadní Polsko – oblast kolem řeky Proсны). Srovnáním svých nahrávek s katalogem zpěvů slavíka obecného z alopatrické populace (Německo) se podařilo zjistit, že naprostá většina samců slavíka tmavého z kontaktní zóny má ve svém repertoáru fráze okopírované od slavíka obecného, tzv. „smíšené zpěváci“, přičemž relativní zastoupení heterospecifických zpěvů bylo u jednotlivých smíšených zpěváků různé. Ptáci z oblastí, kde se slavík obecný nevyskytuje, takové fráze nezpívají. Dodatečně bylo do analýz zahrnuto pět samců s morfologicky přechodnými znaky, což naznačovalo hybridizaci či introgresi. Získané výsledky analýz DNA ukázaly, že těchto pět jedinců bylo mezidruhovými hybridy. Ve svém repertoáru kombinovali zpěvy obou druhů stejně jako smíšené zpěváci slavíků tmavých. Podíl frází slavíka obecného v jejich zpěvech byl signifikantně vyšší než u slavíků tmavých. Z výsledků lze usuzovat, že přejímání cizích prvků zpěvu může být v oblasti společného výskytu druhů způsobeno spíše chybným učením jedince během jeho senzitivní periody v mládí a nebo kopírováním zpěvů od svých teritoriálních sousedů v dospělosti. Vzhledem k tomu, že přibližně 5 % samců v sympatrii jsou hybridy, vliv mezidruhového křížení na tento jev je pravděpodobně nevýznamný přestože hybridní původ jedinců může zvyšovat tendenci k učení zpěvů obou rodičovských druhů.

klíčová slova: *Luscinia luscinia*, *Luscinia megarhynchos*, struktura zpěvu, hybridní zóna, introgrese, bioakustika